

Тетяна СЕРЬОГІНА
*к. держ. упр., доцент кафедри права
та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Встановлено, що країни Європи багато уваги приділяють необхідності забезпечення дієвості інститутів самоорганізації населення, адже останні як виразники суспільних проблем, можуть з ними найкращим чином впоратися, в першу чергу це робиться шляхом надання публічних послуг. Особливістю європейських практик є історично закладені традиції надання таких послуг конфесійними організаціями, які таким чином реалізують свою місію в суспільстві. Трансформації в частині суб'єкта-надавача суспільних послуг відбулися коли формувалося поняття «держави добробуту» й держава взяла на себе відповідальність за сферу суспільних послуг.

В таких європейських країнах, як Велика Британія, Німеччина, Франція та ін. рівень забезпечення дієвості демократичних інституцій можна оцінити за рівнем загального бюджету неурядових організацій. Він складає 3,5 % ВВП країн, стільки ж або навіть більше, ніж частка сільського господарства [2]. Одразу слід зазначити, що ця цифра не включає в себе даних такого, що набув неабиякого розповсюдження, волонтерського руху. Саме на його долю приходиться лівова частина послуг, що стосуються допомоги під час надзвичайних ситуацій, в системі охорони здоров'я або освіти. Звідси можна зробити висновок, що країни Європи не обмежуються одними лише деклараціями, а дійсно спрямовують зусилля на розвиток неурядового сектору.

Попри надзвичайно широкий спектр діяльності неурядового сектору, він, як похідна суспільства, займається вирішенням проблем суспільства, й, отже вся його діяльність, попри всю різноманітність, вміщується в рамках сфери надання суспільних послуг. Проте без відповідної підтримки держави, належного рівня ефективності його діяльності досягти вкрай складно. Враховуючи це, а також ті переваги, що надає залучення інститутів самоорганізації населення до вирішення суспільних проблем [10], європейські країни забезпечують останні вагомою підтримкою держави.

Загальновідомо, що країни Європи є чи не найбільш обізнаними в сфері надання послуг, яка почала свій стрімкий розвиток з середини ХХ ст. поряд з появою та закріпленням такого поняття як «держава добробуту». Це період відновлення Європи після двох світових воїн, коли паралельно з реконструкцією зруйнованих економік країн паралельно

відбувалося становлення громадянського суспільства та оформлення його суспільної складової в окрему сферу, відповідальність за що взяла на себе держава. Та саме послуги, бурхливий розвиток яких супроводжував означені процеси, викликають особливий інтерес в контексті дослідження, вони на сьогоднішній день у вищезгаданих країнах становлять більше половини всього національного виробництва.

Але саме суспільним послугам приділяється особлива увага як в силу їхньої значимості, так і в силу складнощів, що виникають в процесі їхнього надання. Значним кроком на шляху розвитку системи надання суспільних послуг була еволюція підходів до статусу суб'єкта-надавача, адже традиційно сфера послуг була прерогативою приватного сектору, сфера суспільних послуг – публічної влади. Та наріжним каменем тут виступило питання потреб, про що зазначала ще Маргарет Тетчер [7]: «Воно дозволяє людям задовольняти реальні потреби, а не ті, котрі бачить держава». Тобто інститути самоорганізації населення, які за своєю природою є виразниками суспільних потреб, покликані найкращим чином їх і задовольняти.

В Великій Британії, де принцип дієвості демократичних інституцій реалізується на практиці, передбачено можливість звільнення від оподаткування організацій, за рахунок внесків яких відбувається фінансування інститутів самоорганізації населення. Положення відносно незалежності останніх попри механізм залучення коштів як місцевих так і державних бюджетів є правомочним не тільки для Великої Британії, а й для інших країн Європи [8]. В основі лежить можливість інститутів самоорганізації населення для досягнення поставлених цілей залучати ресурси інших джерел.

Окрему увагу слід приділити досвіду Німеччини, де негласним правилом є необхідність визнавати права та свободи кожного представника суспільства, тобто бути платником податків, з тим, щоб і твої права були визнані. Цілком природною виглядає ситуація, що в Німеччині рівень надання суспільних послуг досить високий, адже інститути самоорганізації населення з відповідним рівнем фінансування мають змогу наймати все більш оплачуваних працівників. Додатковою перевагою, зокрема в контексті надання соціальних послуг, виступає т. зв. принцип «від допомоги до самопомоги», що передбачає, залучення до надання соціальних послуг осіб, які проживають на тій самій території, знаходяться в однаковій віковій категорії й т. і.

Список використаних джерел

1. Маркетинг соціальних послуг: Навчальний посібник / Під ред. д. ф. н., проф. В. Г. Воронкової. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 576 с.
2. Speech to Conservative Party Conference – Access mode : <http://www.margaretthatcher.org/document/107352>.

3. NGOs in International Law: Efficiency in Flexibility? / edited by Pierre-Marie Dupuy, Luisa Vierucci. – Edward Elgar Publishing. – 2008. – 288 S.

4. Serohina Tetiana. Territorial community: a systematic approach to advance functions of individual elements / Tetiana Serohina // Public administration aspects. – 2016. – № 37 – 38 (11 – 12). – S. 70 – 75.

Тетяна ТАРАСЕНКО

к. держ. упр., доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ КРАЇН БАЛТІЇ

Політична відповідальність відіграє ключову роль у формуванні аксіологічного змісту управлінської діяльності органів публічної влади щодо цільового використання влади. Характер зобов'язань в межах політичної відповідальності розглядається з точки зору усвідомлення необхідності дотримання існуючих норм і вимог до поведінки суб'єкта влади і управління та добровільного складання ним із себе обов'язків у разі їх порушення. Відповідно, можна зробити висновок, що політична відповідальність є соціальним, моральним, правовим механізмом присвоєння цінності відповідної поведінки, а також мірилом оцінювання діяльності відповідних суб'єктів владних повноважень щодо реалізації публічних інтересів.

В умовах посилення ролі місцевого самоврядування як форми публічної влади значний інтерес викликає зарубіжна практика закріплення рис цього виду відповідальності в системі місцевого самоврядування. Особливий інтерес становить досвід таких пострадянських країн як Литва, Латвія та Естонія.

Аналіз базових законів цих країн у сфері місцевого самоврядування (закон Литовської Республіки «Про місцеве самоврядування» від 7 липня 1994 р. № I-533, в редакції 2015 р., закон Латвійської Республіки «Про самоврядування» від 24 травня 1994 р. в редакції від 26.06.2003 р., закон «Про місцеве самоврядування» Естонської Республіки від 2 червня 1993 р., в редакції від 14.06.2007 р.) [1 – 3] дозволяє розкрити окремі риси політичної відповідальності.

Так, в литовському законодавстві закріплення політичної відповідальності, серед іншого, знаходить відображення на рівні визначення принципу відповідальності членів ради самоврядування перед громадою самоврядування, який полягає у тому, що вони несуть відповідальність за свою діяльність і звітують перед виборцями та всією громадою самоврядування. При цьому, важливим є відзначення обов'язковості відповідальності та звітування не лише перед виборцями,

але й перед усією громадою, що відповідає міжнародним стандартам місцевої демократії. Значущим моментом для закріплення політичної відповідальності, також, є норма базового Закону про те, що самостійні функції самоврядування виконує в межах наданої їм Конституцією та законами компетенції, у відповідності з зобов'язаннями перед громадою та в її інтересах.

В латвійському законодавстві у сфері місцевого самоврядування визначення загальних засад політичної відповідальності відбувається, передусім, на основі закріплення власної відповідальності органів місцевого самоврядування за їх діяльність, яку вони мають здійснюють в інтересах місцевого населення. Зміцненню інституту відповідальності, у тому числі, політичної, сприяють норми персональної відповідальності ключових суб'єктів владних повноважень за свою діяльність та процедур дострокового припинення повноважень.

Відповідно до естонського законодавства невід'ємною складовою статусу члена зборів є зобов'язання керуватися законом, правовими актами волості чи міста, а також інтересами та потребами населення волості або міста. Це підкреслює представницький характер його діяльності та, відповідно, й зміст і сторону перед якою він має нести відповідальність за результати своєї діяльності. Для вивчення досвіду щодо регулювання відповідальності органів публічної влади особливий інтерес становить Закон про відповідальність держави в Естонській Республіці [4]. Суб'єктами такої відповідальності є не тільки держава, але й одиниця місцевого самоврядування. Існування такого законодавчого акту є важливим правовим інструментом для забезпечення відповідальності суб'єктів владних повноважень за їх діяльність в межах юридичної відповідальності, що, в свою чергу, має позитивно позначитися й на утвердженні інституту політичної відповідальності.

Дослідження підтверджує, що для країн Балтії характерним є визнання та загальне закріплення політичної відповідальності в системі місцевого самоврядування. Її закріплення простежується у вимірі: представництва інтересів населення та їх реалізації в діяльності представницьких органів місцевого самоврядування; визначення принципів місцевого самоврядування; визначення основних функцій і повноважень основних суб'єктів у цій сфері. Можна зробити висновок про фокусування уваги на позитивному аспекті політичної відповідальності, з орієнтуванням на питання їх підзвітності, підконтрольності за свою діяльність.

До особливостей її забезпечення можна віднести те, що в базових законах у цій сфері не передбачено застосування форм прямої участі жителів адміністративно-територіальних одиниць в процедурах дострокового припинення повноважень виборних органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Це право покладено на представницькі органи місцевого самоврядування та органи державної влади.